

לספר כדי לחיות...

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

סיפור השרדותם ותקומתם של שורדי שואה

תושבי מודיעין מכבים רעות

בשיתוף צעירים דור שלישי תלמידי שכבה ט' בביה"ס הדמוקרטי ע"ש נדב

אילנה שטיין | איור מתוך הספר 'סיפורה של לולי'

אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל
'ג'וינט ישראל', בשיתוף ועידת התביעות
יוצרי התוכנית מנחים כותבים במאים ומפיקים: עירית ועזרא דגן

עמותת תיאטרון עדות
"לספר כדי לחיות"

משרד החוזה
והשירותים החברתיים
השחת לזקן

"Testimony Theater – To tell in order to live"

thanks to the professional assistance and financial support of:
JDC- Eshel, the Claims Conference and the Nash Family Foundation

תיאטרון עדות - "לספר כדי לחיות" מפגש בין-דורי בתוכנית ארצית שורדי שואה,
בני הדור השני ותלמידים בתהליך חינוכי טיפולי
בדרך טיפול בהכנה ויצירה אמנותית ודרמה-תרפיה, כתיבה ובימוי

ניהול תקציבי ומקצועי: 'אשל' האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים לזקן בישראל
'ג'וינט ישראל' בשיתוף 'זעידת התביעות', מנהלת בכירה לתוכניות קהילתיות באשל: **מגי גד**

יוצרי התוכנית בימוי והפקה: **עירית ועזרא דגן**
טיפול בדרמה, עריכת עדויות וכתיבת המחזה: **עירית דגן**

הלחנה ניהול מוסיקאלי ונגינה בפסנתר: **עמרי דגן**
גיטרה בס: **רון חצור** | שירה: **עמית מזרחי / ליה שרמן** - בוגרות תיאטרון עדות בתל אביב ואשדוד

עוזר במאי ומנהל הפקה: **נמרוד דגן** | עוזרת הפקה: **תמר פויכטונגר**
עריכת מצגת אלקטרונית והפעלה: **אולג קוגוט**
הגברה ותאורה: **לאון קאושנסקי** | עיצוב תאורה והפעלה: **נמרוד דגן**
עיצוב ויצור אביזרי-תפאורה: **אירה יעקב מובשוביץ**

מנתבי הפרויקט במודיעין:
יעקב אלמוג - מנהל האגף לשירותים חברתיים
ויקי מבורך - מנהלת תוכניות קהילתיות באשל
מירב נירחוד ועוזי שטיין - מורים ומחנכים בביה"ס הדמוקרטי ע"ש נדב

הגופים השותפים לפרויקט תיאטרון עדות:
משרד הרווחה והשירותים החברתיים, היחידה לניצולי שואה - השירות לזקן
עיריית מודיעין מכבים רעות, אגף השירותים החברתיים, אגף החינוך
העמותה למען הקשיש, מודיעין-מכבים-רעות
תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות (ע"ר)

תיאטרון עדות - הפרויקט ה- 35
אות המופת החברתי כנס ישראל-שדרות לחברה

הבוצת ישראלכרט

פרויקט "תיאטרון עדות" בסיוע ישראלכרט

דיסקונט

התוכנית באדיבות דיסקונט

תיעוד התהליך בסיוע ותמיכת הקרן המשפחתית ע"ש תד אריסון

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

השואה היא אחד האירועים המשמעותיים ביותר בהיסטוריה של העם היהודי אם לא המשמעותי שבהם. טראומת השואה השפיעה ומשפיעה על כל יהודי ועל העם היהודי כולו. מסע השמדה שהביא לרצח שישה מיליון גברים, נשים וטף, הוא אירוע שלא היה כמוהו בתולדות העמים. מדינת ישראל שקמה שנים אחדות לאחר מלחמת העולם השנייה, נועדה לתת בית לעם היהודי ולמנוע הישנות שואה כזו בעתיד.

הנצחת זיכרון השואה וזכרם של ששת מיליוני הנספים היא צוואתנו, ועלינו לעשות ככל ביכולתנו לזכור ולהזכיר לעולם כולו את שארע כדי שלא יתרחש שוב לעולם. ניצולי השואה וסיפוריהם האישיים, כפי שמובאים לפניכם, הם חלק מהליך חשוב זה ועלינו לנצור אותם בליבנו ולהעבירם לדורות הבאים.

אני רוצה להודות לניצולי השואה תושבי העיר על נכונותם לחלוק עימנו את אשר אירע להם בשואה. תודה מיוחדת לבמאים עיריית ועזרא דגן הפועלים ללא ליאות להנצחת מורשת השואה ע"י יצירת מפגשים בלתי אמצעיים בין ניצולי השואה ובין בני הנוער בחברה הישראלית. ייחודה של הצגה זו של תיאטרון "עדות" הוא במעורבותם והובלתם של בני הנוער במודיעין, מכבים-רעות. אין זה מובן מאליי בעיני כי בני נוער פועלים לטובת ניצולי השואה ולהנצחת סיפוריהם ועל כך גאוותנו הגדולה.

שלכם

חיים ביבס | ראש העיר מודיעין, מכבים - רעות

שלום וברכה,

בשמי ובשם עובדי המשרד העוסקים בסיוע לניצולי השואה, אני מברך את ניצולי השואה ובני הנוער של מודיעין-מכבים-רעות על השתתפותכם במפעל חשוב זה של "תיאטרון עדות". משרד הרווחה תומך במפעל זה, בנוסף לעוד מאות תוכניות חברתיות, טיפוליות ותיעדיות לרווחת ניצולי השואה הפועלות ברחבי הארץ.

אני מבקש להביע הערכתי לניצולים אשר משתפים אותנו בסיפוריהם ומוקיר אותם על תרומתם לחברתנו. זאת, על אף הקושי והמכאוב העצומים המלווים פתיחה מחדש של פצעיו וכאבי השואה.

כמובן, שיחד עם זאת אני מכבד במידה שווה את ניצולי השואה שבחרו שלא לשתף את סביבתם בקורות אותם, אם מתוך כאב ואם מתוך רצון לגונן על צאצאיהם מפני הסיפורים המחרידים. לעתים, הצפייה בהצגה מסוג זה עשויה לאפשר לניצולים נוספים לפתוח את סגור לבם ובכך אני רואה חשיבות רבה.

אני מודה לכל שותפינו הנאמנים במימון, בהפעלת שירותים וביחס הייחודי לניצולי השואה החיים בקרבנו.

ברכה,

נחום איצקוביץ | המנהל הכללי, משרד הרווחה והשירותים החברתיים, מדינת ישראל

סיפור השואה והשפעתה על עם ישראל, על משפחות הנספים ועל השרידים שניצלו, חייב לא רק להשמר בזכרון הלאומי אך גם להיות מועבר לדורות הבאים.

אחד האמצעים החינוכיים המוצלחים שפותחו לאחרונה הוא "תיאטרון עדות" אשר מאפשר לדור הצעיר ללמוד ולחונן ממקור ראשון את אשר קרה לעמנו.

"תיאטרון עדות" התגלה גם כגורם מסייע לניצולי השואה עצמם, בכך שהוא מאפשר להם להעלות את זכרונותיהם ולעבד אותם לאור מצבם האישי, המשפחתי, החברתי והלאומי כיום. אין זה "תיאטרון" במובן התרבותי של המושג, אלא חוויה מרגשת אשר סוחפת את הקהל יחד עם ניצולי השואה ובני הנוער אשר על הבמה. תודה למשתתפים שלקחו חלק ביצירת החוויה המרגשת ותודה למארגנים ולמבצעים שתרמו לביצוע המוצלח.

פרופ' יצחק בריק | מנכ"ל אשל - האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל

פרויקט מודיעין הינו הפרויקט ה-35 של תיאטרון עדות. התוודעתי לעשייה המיוחדת והחשובה הזו בפרויקט התשיעי שהתקיים בחדרה ובו השתתפה אמי, אירה מובשוביץ. רבות, אם כי לעולם לא מספיק, דובר על חשיבותו של תיאטרון עדות, עבור שורדי השואה, בהיותו כלי לחשיפתו ועיבודו של סיפורם האישי למען לא יישכח. זהו תהליך טיפולי וחברתי בעל ערך עליון. יתרה מכך, עלינו לשים לב ולהעריך את האפקט החינוכי ואת תרומתו האדירה של הפרויקט לחברה הישראלית כמו גם לכל נער ונערה המשתתפים בו. ולכן בדברי הפעם ברצוני להעלות על נס ולהאיר באור גדול דווקא את הצעירים המשתתפים בפרויקט.

בעידן זה בו בני הנוער ואולי לא רק הם מנהלים קשרים בינאישיים דרך "אתרים" "רשתות חברתיות" "בלוגים" "טוויטרס" וכד' וכאשר המילה "שורדים" מתקשרת אצלם לשורדי תכניות הריאליטי, מתמסרת לה קבוצת בני נוער להקשיב באופן אמיתי, לגעת, ללטף, לחבק ולתמוך בקבוצת אנשים זקנים, שורדי שואה, המכונסים בעצב גדול סביב נושא טעון וכבד, ומסייעים להם לפרוק את המשא, נמצאים איתם לאורך תהליך טיפולי מורכב ובסיומם התהליך אף מספרים את סיפורם על הבמה. אשרינו שנתברכנו בבני נוער כאלה ותזודות לכל השותפים בפרויקט תיאטרון עדות עירית ועזרא דגן והתומכים היקרים.

ישראל מובשוביץ | יו"ר עמותת "תיאטרון עדות לספר כדי לחיות"

עם התפתחות העיר מודיעין והצמיחה במספר התושבים, גדל גם מספר ניצולי השואה בעיר. רוב הניצולים הגיעו לעיר בעקבות ילדיהם. חלקם השתלבו במועדוני גמלאים שונים הפועלים בעיר, חלקם השתלבו במועדון הקשישים למוגבלי תנועה של העמותה למען הקשיש והיו שבחרו להישאר בביתם, ואלו זכו בביקורי בית או באוזן קשבת יזומים של מתנדבי העמותה. המחשבה שלכל אוכלוסיית הניצולים צרכים נוספים שאין להם מענה במסגרת המועדונים הפועלים בעיר וביקורי בית אינם תחליף לפעילות חברתית - הביאה לפתיחת מועדון "קפה אירופה" המשמשים להם בית חברתי. כיום פועלים שתי מסגרות של "קפה אירופה": האחד לדוברי רוסים עם מתנדבים מבוגרים והשני לדוברי עברית עם בני נוער מתנדב.

לצורך הנצחת סיפורי הניצולים לכל הדור הצעיר בעיר, עלה המיזם של תיאטרון עדות. המאפשר בדרך חווייתית ומעניינת לשמוע סיפורים אמיתיים של הניצולים. הוא מאפשר לניצולים לשחזר את שעבר עליהם באופן מוחשי, חווייתי, בתהליך עוצמתי ובשליטה מתקנת.

העמותה רואה בתיאטרון עדות נדבך חשוב בהנצחת עדויות הניצולים לדור הצעיר.

אהובה וילנר | מזכירת העמותה למען הקשיש

תודות ל...

תמי מרוז - מפקחת ארצית לניצולי השואה במשרד הרווחה
נעמי אטיאס - מפקחת מחוזית תחום קשישים משרד הרווחה

בתיא שוכן - מנהלת אגף חינוך עיריית מודיעין

טוביה רוזמן - יו"ר העמותה למען הקשיש

אהובה וילנר - מזכירת העמותה

גלית ריבליס-איתן - רכזת קפה אירופה

גיל חדש - מנהל ביה"ס הדמוקרטי ע"ש נדב ולצוות המורים וההורים בדמוקרטי ע"ש נדב, שעזרו ותרמו לאורך השנה:

חמוטל קורנפלד, יוסי ירון, אסתר פויכטונגר, חנה כץ, שרון בר הכהן, דפנה כהן, דורית עזרא הירש, קרן דוד, מיקי הונינג, וארז בן מלך

השירים והמנגינות בהצגה

"טוק, טוק, טוק"
עממי-פולני

"אם אלך"
עירית דגן
עמרי דגן

"צעצועים"
אברהם סוצקובר
עמרי דגן

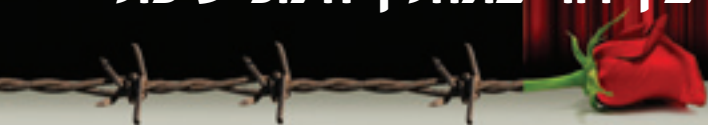
"המעון"
לאה גולדברג
עמרי דגן

"פרידה"
לאה גולדברג
עמרי דגן

"המלווים"
לאה גולדברג
עמרי דגן

כל הלחנים והמוטיבים: עמרי דגן

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

הדור השלישי, תלמידי שכבה ט' בביה"ס הדמוקרטי ע"ש נדב

בית הספר הדמוקרטי ע"ש נדב במודיעין נולד מתוך חלום של אנשי חינוך והורים שחיפשו מסגרת חינוכית אחרת. מתוך שאיפה ליצור קהילה לומדת, תוך כיבוד זכויות האדם באשר הוא, בלי תלות בגילו, מינו ואמונתו; לבנות מסגרת השומרת על זכויות הפרט, המבוססת על אמון מלא בילד; לחנך ילדים וללמדם תוך חיבוק ואמפתיה לצורכיהם.

מטרתנו היא לסייע לכל תלמיד בבית הספר להכיר ולהבין את עצמו, לחזק בו צדדים חזקים ובכך לסייע לו לשפר צדדים שקשה לו בהם, ולדעת מהן מטרותיו וכיצד יוכל להגשימן. אנו מאמינים כי כאשר אדם זוכה להכרה בערכו העצמי ובחירות לחשוב ולפעול, הוא יכול לפתח הנעה (מוטיבציה), יוזמה ואחריות אישית.

בית הספר הדמוקרטי ע"ש נדב מבוסס על התפיסה שאין צורך להכריח אנשים ללמוד, ושהסקרנות הטבעית היא נקודת ההתחלה לכל תהליך למידה. הרצון של מקימי בית הספר הדמוקרטי ע"ש נדב הוא לספק מקום שבו תלמידים מגיל שנה אחת עד גיל 18 יוכלו לעשות מה שהם עושים באופן טבעי - ללמוד. במקום לכוון את התלמידים ל"עיקר", ל"חשוב", ל"נכון", בית הספר הדמוקרטי ע"ש נדב מדגיש את חירות החשיבה, את חירות הדעה והביטוי, את חירות קבלת המידע.

קהילת בית הספר רואה כזכות את האפשרות ללוות את התהליך החינוכי והקהילתי החשוב של "תיאטרון עדות". מסע שתורם ומעשיר לא רק את הנערים והנערות מקרב בית הספר המשתתפים בתהליך אלא גם את התלמידים, ההורים והצוות המלווים אותם.

צילומים: עופרי יארי - מצערי קבוצת תיאטרון עדות

מנחם קולטון - חבר קבוצת תיאטרון עדות | פיסול בחימר

"שייסה קומנדו" - הורקת הכיוב והובלתו בגטו לודג'

"שכר ועונש" - מלקות במחנה גוסן, חימר

"הידוק הבטון" - עבודות הקומפרסור במחנה גוסן, חימר

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

"סיפורה של לולו" | ילדה קטנה בשואה | סיפורה של עליזה טייטלבוים

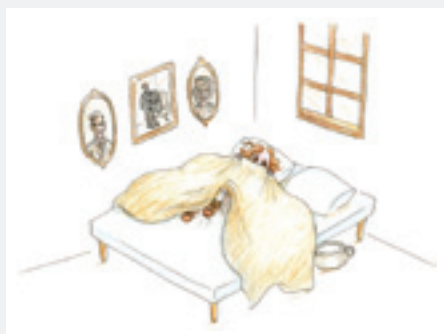
את סבתא עליזה פגשתי בשנת 2008, והוקסמתי מהסיפור שלה ומהדרך בו היא מספרת אותו. באותה תקופה לימדתי ילדים בבית ספר יסודי וסיפרתי להם את הסיפור. הם כל כך חיבבו את לולו, התרגשו ודאגו לה, ושוב נוכחתי בכוח העצום שיש בסיפור הזה.

הציור הראשון שלי ראה אור כשהייתי בת שנתיים, מאז ועד היום אני אוצרת בעיפרון וצבע. בשנת 2004 הפכתי לבוגרת המחלקה לתקשורת חזותית ב"בצלאל" והתחלתי לעסוק בפרויקטים שונים של עיצוב גרפי, איור ושאר יצירות.

בנוסף, אני אוהבת מאוד טבע ואדמה. ביליתי כ-3 שנים בנדודים בארץ ובעולם, והיום אני חיה ומגדלת ירקות בגן מקסים ופורה בהרי ירושלים.

אילנה מלר

מאיירת, מעצבת גרפית, אמן, יוצרת וחקלאית

יעקב-יענקלה אשכנזי

נולד בסופיה בבולגריה בשנת 1940, להוריו יצחק ואלזה. אח לסימה. ב-42 גורשה המשפחה מסופיה לפריפריה והתגוררה בכפר קוסטאנדיל. שם השיגו אותם ההפצצות של בנות הברית. האב נילקח למחנות עבודה. בסוף המלחמה חזרו לסופיה.

ב-49 עלו לארץ באנייה בולגריה ועברו להתגורר ביפו. האם הייתה רופאת שיניים והאב היה דר' להנדסת חשמל. ב-62 לאחר שרותו הצבאי נשלח מטעם אורט-ישראל ללמודי הנדסת אלקטרוניקה בז'נווה שבשווייץ. ב-67 נשא לאישה את מרים. עד 77 התגוררו בבת ים. ב-77 היו בין מקימי מושב שילת, סמוך למודיעין. במשך 35 שנים עבד יעקב בתעשיית הביטחון. ליעקב ולמרים שלושה ילדים: רונית, צחי, וורד ושבעה נכדים.

ניצה-נינט בן אריה (לבית סיטבון)

נולדה בעיר ביזרט בטוניס ב-1931 להוריה משה ואסתר לבית סעדון. במשפחה היו שישה ילדים: אלי, מרים, פיה, אברהם, נינט, ואדמונד. ב-42 עם הכיבוש הגרמני נלקח האב אלי למחנה כפייה והמשפחה הועברה לעיר טוניס למחנה בשם "לה-סיטה", שם שהו בתנאים קשים.

ב-45 חזרו לעיר ביזרט אך לא לביתם הרוס. במרץ 50 הפליגו למרסיי בצרפת באנייה "שנזי" ושהו בבית דודם. לאחר שלושה שבועות עלו לארץ באניית משא "אן-מרי", בנובמבר אותה שנה נישאה לבעלה חיים-אקטור בן אריה. להם תשעה בנים ובנות: עדנה, אסתר, מרים, משה, אבנר, שיפרה, אורה איציק ושלום, חמישה עשר נכדים ועשרה נינים.

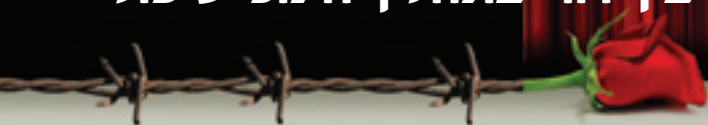
יצחק ינקלר

נולד ב- ה' בתשרי תרצ"ה, בספטמבר 1934 בטופולצ'אני, סלובקיה בן יחיד להוריו דוד ושרלוטה לצד הסבתא ברכה וויסברגר. ב-42 נילקח האב למחנה ריכוז וכמה חודשים אחריו נשלחה כל המשפחה למחנה העבודה נובקי. שם פגשו את האב ובזכות היות הוריו בעלי מלאכה שעבדו למען הסלובקים, ניצלה המשפחה. ב-45 בתום המלחמה, אחרי ששהו בחורף קשה בהרי הטטרה חזרו לטופולצ'אני.

ב-49 עלה יצחק לארץ עם הוריו, עבר לקיבוץ יבנה והתחנך בעליית הנוער. ב-52 שוחרר מהשרות הצבאי בגלל סיבות בריאותיות. הצטרף להוריו, עבד והשלים בגרות. ב-56 נשא את חנה כהן לאישה. ב-58 השלים לתואר BSc בכלכלה באוניברסיטת ת"א וב-90 לתואר - M.A. בחינוך באוניברסיטת חיפה. רוב שנותיו עסק בחינוך, מתוכן ניהל 30 שנה בי"ס התיכון הדתי ע"ש קנדי בעכו. 7 שנים לימד יהדות ועברית בבתי ספר בריו דה ז'נרו וביוהנסבורג כשליח מטעם הסוכנות. ב-78 גויס לצה"ל ושרת בחיל החינוך וכקצין קישור לאו"ם. היום תושב מודיעין. ליצחק ולחנה ארבעה ילדים: אהרון-אמנון, אילון, יעל ודודי, שבעה עשר נכדים ושבעה נינים.

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

עליזה (לולו) טייטלבוים (לבית זאשר)

נולדה בשנת 1935 בפריס צרפת, להוריה רונה ושרל, ילידי לובלין שבפולין. ב-42 הוסתרה עליזה עם ארבעה ילדים יהודיים נוספים אצל משפחת רה הנוצרית. באותה תקופה אביה נילקח בין הראשונים מפריס למחנה ההשמדה אושוויץ - בירקנאו משם לא חזר.

ב-45 כעבור ארבע שנים וחצי, חזרה האם והן נפגשו. עליזה שהתה בבית יתומים למשך שנה וחצי וב-47 כשהאם ארגנה את חייה מחדש חזרה עליזה הביתה. ב-54 עלתה לארץ באנייה "ארצה" עם גרעין הנוער "משעולים" שהתיישב בקיבוץ ברעם. ב-55 נישאה ליוסף, אף הוא ניצול שואה ועברו להתגורר בתל אביב. לעליזה ויוסף שתי בנות: שרה ומירה, שישה נכדים ושני נינים.

לאה פלדמוס

נולדה בחלמנו בפולין בשנת 1938 להוריה: הרש פלדמוס ול-אנג'לה לבית גולדפלד. ב-39 עם כניסת הרוסים לחלמנו ברחה המשפחה לברית המועצות לאוזבקיסטן שם גויס האב לצבא הסובייטי. ב-41 נולד אחיה אילושה בטשקנט ונפטר בסיביר כעבור שנה, כתוצאה מרעב. ב-45 עם סיום המלחמה פגשו את האב בקזחסטן ששב מיד לצבא. בסוף 45 חזרו האם ולאה לפולין. בהיותם בלובלין שוחרר האב וחזר אל משפחתו. ב-47 נולדה אחותה מינה בוולבז'ין בפולין. ב-48 עברו לפריס למשך שנה וב-49 הפליגו לבואנוס איירס בארגנטינה.

ב-64 נישאה לאה למרדכי סלוטוביץ' וב-70 נולדה בתם מרים - מריאלה. מרדכי נפטר בגיל צעיר ולאה אלמנה מזה 34 שנים. הבת מרים עלתה לארץ ב-89 ולאה עלתה ב-91. לאה עברה להתגורר במודיעין בעקבות בתה מרים. ללאה שני נכדים.

לידיה קולטון (לבית ליברמן)

נולדה בשנת 1936 בבוקרסט שבסלובקיה. להוריה עמליה ויצחק. אחות לטילה ול-ליוו. לידיה למדה בבית ספר עממי ארבע שנים, בתיכון למדה מעט מפני שהאב סרב לשלוח אותה לבית הספר בגלל היותה פעילה במפלגה הקומוניסטית מהחשש שלא יינתן לה אישורי יציאה מרומניה, לכן הוחזקה בבית במאמץ ובממון רב. האב נלקח לעבודות כפייה.

בדצמבר 1950 עלתה המשפחה לארץ מנמל קונסטנצה לחיפה על האונייה טרנסילבניה. עברו להתגורר בבית הדודה בג'ביליה - יפו. לאחר חודש עברו לעזרה ובצרון ליד ראש"צ, לשנים, רמת-אליהו וב-52 עברו לשכונת התקווה. בשנת 53 פגשה את מנחם ובחודש דצמבר נשאו. נולדו להם שלושה ילדים: טובה, אשר-דן וענת עשרה נכדים ושלושה נינים. ב-2010 עברו לגור בעקבות חלק מהילדים הנכדים והנינים לעיר מודיעין.

מנחם קולטון

נולד באפריל 1928 בעיר לודג' בפולין, לאימו טובה ולאביו אשר זליג. היו לו שני אחים: פרץ ויענקלה. מנחם הספיק ללמוד בבית ספר עד שנת 40. לאחר כניסת הגרמנים ב-39 הועברה המשפחה לגטו לודג'. בשנת 44 התחילו הגירושים מהגטו והמשפחה נשלחה לאושוויץ-בירקנאו, שם בסלקציה הראשונה הופרדו מהאם והאח הקטן יענקלה. אביו ואחיו הועברו לעבודה במחנה איבנזה ואילו מנחם נשלח למחנה מאוטהאוזן, משם לגוזן - 2, ולגונצקירן, שם שוחרר ב - 45 ובעזרת הבריגדה היהודית הועלו מיד לארץ.

במסגרת עליית הנוער, הגיע עם קבוצתו לקיבוץ בית זרע שבצמק הירדן. כעבור תקופה גויס עם קבוצתו לפלמ"ח, לחם וגם נפצע בקרבות בנגב. ב- 50 עבר מהקיבוץ לתל אביב, עבד בחברת מקורות. ב - 53 הכיר את לידיה לבית ליברמן ונישאו. נולדו להם שתי בנות ובן: טובה, אשר-דן וענת. להם עשרה נכדים ושלושה נינים. ב 2010 עברו לגור למודיעין.

יהודה קראוס

נולד בפסח 1935 בבודפשט הונגריה. הוריו מנחם פרנץ קראוס ואמו מלכה אליזבת לבית מנדל ואחיו דוד הגדול ממנו בשנתיים. ילדותו הייתה מאושרת וללא דאגות עד לכיבוש הנאצי בהונגריה. ב- 44 האב הובל לגרמניה ונספה בברגן בלזן. המשפחה המצומצמת הצליחה לשרוד את המלחמה.

ב- 49 עלה יהודה בן ה- 14 עם עליית הנוער לארץ יחד עם אחיו הבוגר ושהו בחברת הנוער בכפר הרואה ומאוחר יותר בקיבוץ משואות. ב- 52 עלו לארץ האם ואחותו הקטנה אסתר שנולדה בסוף המלחמה. עברו לגור בירושלים, יהודה הצטרף אליהם ועבד לפרנסת המשפחה. ב- 53 גויס לצה"ל והשתחרר ב- 56. ב- 65 נשא לאשה את זהר לבית פוגל. עד שנת 2000 עבד כל השנים כמנהל חשבונות ב"תנובה". בשנת 2008 עברו לעיר מודיעין. ליהודה ולזהר שתי בנות - מיכל ואיריס ובן - משה ושמונה נכדים.

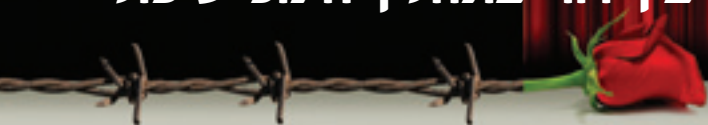
שרה קינדלר (לבית נוימן)

נולדה בבריסל בבלגיה בשנת 1936 בת לאינדה רדזנובר ויעקב נוימן, אחות קטנה לשלושה אחים: צבי, יוסף ומנדל. את כל המלחמה עברה במנזרים, במחנה "מאלין" בבלגיה ובבתי יתומים וניצלה בזכותה של מרי, אישה בלגית נוצרייה שהסתכנה למענה.

ב- 49 עלתה לארץ עם עליית הנוער והתחנכה בכפר הנוער אלוני-יצחק. בשנת 54 התגישה לצה"ל, שם הכירה את אברהם קינדלר, ב- 56 נישאו ועברו לגור בקיבוץ עין השלושה. שרה ואברהם חוגגים השנה 56 שנות נישואין והם הורים לארבעה: צבי יעקב, ערן ועוזי וסבים לעשרה נכדים.

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

”אלבום משפחתי” - קולאז' עריכה וביצוע: אולג קוגוט

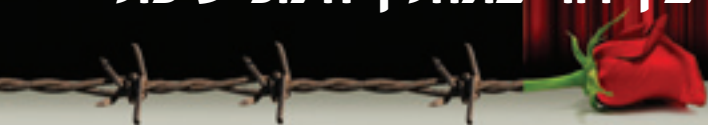

תמונות

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

מהחזרות

עירית דגן

מרפאה בהבעה ויצירה, M.A. בדרמה תרפיה, שחקנית, מורה למשחק ובמאית תיאטרון. בוגרת בית הספר למשחק "בית צבי", וספרות עברית באוניברסיטה העברית. שיחקה בתיאטרון "הבימה" ובתיאטרון לילדים ולנוער.

דור שני להורים ששרדו את אושוויץ ומחתרת הבריחה" בהונגריה וטרנסילבניה, ושאיבדו את כל משפחותיהם יוסף ולוי בשנה האחרונה למלחמה.

עזרא דגן

שחקן התיאטרון "הקאמרי" ת"א, במאי ומורה למשחק מסוגנן ופנטומימה.

בוגר מגמת התיאטרון בבית ספר "רננים", הסטודיו של נולה צ'לטון ופנטומימה בסטודיו של קלוד קיפניס. שיחק בתיאטרון "הבימה" במשך 15 שנה.

גילם את דמותו של רבי יעקב מנשה לברטוב, בסרט "רשימת שינדלר" של סטיבן שפילברג.

חלק ממשפחתו, 6 נפשות בני משפחת פינטו שחייתה בפאריס, נרצחו באושוויץ.

תיאטרון עדות - על נושאי הלפיד, על חמלה נתינה ותקווה

השואה תשאר לעד כתקופה האפלה ביותר של ההיסטוריה, כאסון הגדול ביותר של האנושות. לעולם לא נוכל לעמוד על טיבו של הרוע המוחלט שהתגלה בשואה. כהמשך לרצון גרמניה הנאצית למחוק את זיכרון העם היהודי, קמים ומתרבים היום באירופה ובארצות הברית ארגונים מכחישי שואה.

אנו כאן, עושים ככל יכולתנו להנציח ולשמר, כדי שלא יישכח הנורא מכל, וימשך החיבור בין הניצולים-שורדים לבין הדור חדש-צעיר, נושא הלפיד.

נכון, מאוחר, אך לא מאוחר מדי. בתיאטרון עדות אנו רואים הזדמנות לשמוע ממקור ראשון על אנטישמיות והשפלה, על קור, רעב, נפחד, על פרידה פתאומית מהורים ואחים, ועל אובדן, מחסור ובידוד אין סופית. הדור השלישי, כמו נכדיהם של הניצולים, משוחררים מהנטל הכבד, הם שיגידו בעוד שנים: 'פגשנו ניצולי שואה אמיתיים. נגענו בהם, דיברנו אתם'. הנוער הנפלא והמסור הזה יכול לשמוע כאן ישירות מהשורדים סיפור אישי: להבין מהו 'הצד האר' ולכטא מבלי להתבלבל: 'טראנסניסטר'יה'. שומעים בפעם הראשונה שמות של מחנות ריכוז, כפייה והשמדה, לומדים להבדיל בין אושוויץ, בירקנאו ובנא מונוביץ, וקולטים תאריכים: מתי זה התחיל בפולין, ובאיזו שנה בהונגריה וטרנסילוניה. שמות כמו מנגלה, יודקובסקי, קאסטנר, שינדלר, אנה פרנק, מונחים ומושגים כמו 'ליל הבדולח', 'יודנראט', 'הפתרון הסופי', 'אקציה', 'סלקציה' ו'טרנספורט'. 'קאפו', 'מוזלמן', 'גסטאפו', 'זורמאכט' ואס אס. 'רמפה', 'אפל', 'ניסויים רפואיים', 'מקלחות', 'קרמטורים' ו'צעדת המוות', וכן: 'בריחה', 'הסתתרות' ו'זהות שאולה'. מילים מצמררות בשפה קשה ובלתי אפשרית: 'ראוס', 'שנל', 'פרפלוכטה-יודה', ומבינים את משמעותן של המילים: 'ללכת אל הגדר', והכול מתוך סיפוריהם האישיים של המבוגרים, והכל פונה אל הרגש ובא לידי ביטוי במחזה הכתוב ובהצגה על הבמה.

בערב ההצגה החוויה עצומה ומרגשת. יחד עם הסיפור הכואב נוצרת גם הרגשה של הזדככות. הקשר הנרקם והזיקה ההדדית בין המשתתפים חזקים ונמשכים גם בסיום ההצגות ואף בתום התהליך וסגירתו.

תיאטרון עדות - מפגש בין-דורי בתהליך חינוכי טיפולי

הדור הראשון והשלישי

שורדי השואה תושבי מודיעין מכבים רעות:
עקב אשכנזי, ניצה בן אריה, יצחק וינקלר, עליזה טייטלבוים, לאה פלדמוס, לידיה קולטון, מנחם קולטון, שרה קינדלר,
יהודה קראוס

הצעירים דור שלישי תלמידי שכבה ט' בביה"ס הדמוקרטי ע"ש נדב:
טל אבידן, ים אברהמי, נעם אדם, תר גרתי, עופרי יאירי, עידן כץ, רון מור יוסף, שיר מרגליות, תמר פויטונוגר, נדב צדוקיה,
נעמי קופמן, איילת קורנפלד, דור קנה

תיאטרון עדות - הד לניצחון הרוח

שואה היא טראומה נפשית שאין מילים לתארה, ואין לה עדים. החוויות של הניצולים שנתרו ללא עיבוד ממשיות לחיות בתוכם, ולהחיות כל פעם מחדש, כאילו הן אינן חוויות מן העבר, אלא עדיין מתרחשות ומתקיימות. המתים דוממים, והשורדים נותרו ללא קול בהעדר מילים, שיוכלו לתאר את מה שחוו וראו. אלה ששמשו עדים מבחוץ סרבו לשאת בתפקיד, ונתרו אילמים, חרשים ועיוורים. חברי "תיאטרון עדות", העמידו במה להשמיע את מה שלפנים נותר ללא הד. קולם הפקיע את האלם. ניצולי השואה מספרים לעיתים, בפעם הראשונה את סיפורם באמצעות השפה הדרמטית.

התיאטרון מאפשר מסגרת לסיפור הטראומה, שיוצרת מרחק אסתטי, חווייה שאינה מציפה מדי.

ב"תיאטרון עדות", עם עזרא דגן כבמאי, ועירית דגן כמטפלת בהבעה ויצירה ובדרמה תרפיה, שיתוף בני הנוער בעשייה התיאטרלית, הוא ממד נוסף, כאשר הסיפור שהיה עד כה של השורדים בלבד, הופך להיות למעין מסורת שבעל-פה שתמשך ותעבור מדור ודור. לבסוף, הקהל שיושב, מאזין ובוכה, יחד עם הניצולים, הופך להיות עד חי, למה שהיה עד כה, זיכרון קפוא בזמן.

בקבוצה מופלאה זו, עירית משתמשת בניסיונה הרב בתחום התיאטרון על מנת לאפשר לבני דורות אלו למצוא שפה שבאמצעותה יוכלו לספר את סיפורם זה לזה, מתוך רגישות רבה למורכבות של קבוצה כזאת, ולסכנה של ריטראומטיזציה, עירית, מנצלת את כלי הדרמה כדי לעבוד עמם באופן לא מציף וכדי להכיל את עצמת רגשותיהם, ומאפשרת לכל אחד מבני הקבוצה לעבוד על פי יכולתו וצרכיו. הבמה שמעמידים עירית ועזרא דגן, יוצרת שותפות חדשה המשחררת את הניצול, מן המסע הכבד, ומעול הבדידות, ומעלה את זיכרון היחיד אל הזיכרון הקולקטיבי.

מלאכת התיאטרון של חברי "תיאטרון עדות" איננה עומדת בפני עצמה. היא קושרת אותם ואותנו אל עבודת התיאטרון שהתקיימה, בתוך איימי המחנות ונתנה מפלט לרוח האדם. הנאצים ניסו להשמיד את הגוף ולהרוס את הנפש, "תיאטרון עדות" הד לניצחון הרוח על כוחות הרשע, אז ועכשיו.

דר' צביה זליגמן | מומחית לטיפול בטראומה, יועצת ומלווה של פרויקט "תיאטרון עדות".
פסיכולוגית קלינית במרפאת המבוגרים בשירות הפסיכיאטרי בבית החולים "איכילוב", ת"א.

אנו, ניצולי השואה, מבקשים לומר לעולם בערוב ימינו:

"היום, כשאנו ניצולי השואה שהזכרון צרוב בבשרנו, באים להעביר את לפיד שליחות הזכירה לדורות הבאים, אנו מעבירים עמו גם את המסר היהודי שהזכרון צריך להוליך למעשה ולמחויבות מוסרית. הוא צריך להיות הבסיס לפעולה ומקור הכוח ליצירת עולם טוב יותר... לא הפכנו לשונאי אדם ולשוחרי נקם על דם נקיים... בחרנו בחיים. לא שקענו אל תהומות הייאוש, ולא איבדנו את האמונה באדם ובצלם אלוהים. אנו מבקשים לחלץ מהזוועה שחרצה בבשרנו מסר חיובי לעמנו ולעולם - מסר של מחויבות לערכי האדם והאנושות.

השואה שייכת למורשת האוניברסאלית של כל בני תרבות. היא שקבעה את אמות המידה לרוע המוחלט. לקחי השואה חייבים להיות לקוד תרבותי של חינוך לערכים הומאניים, לדמוקרטיה, לזכויות אדם, לסובלנות וסבלנות, ונגד גזענות ואידיאולוגיות טוטליטריות.

אנחנו ניצולי השואה הולכים ומתמעטים. בעוד שנים לא רבות לא יהיה עוד על כדור הארץ אדם שיוכל להעיד "אני זוכר את מה שאירע בשואה". יוותרו רק ספרי זיכרונות ומחקר, תמונות וסרטים, ועדויות ניצולים, או אז יהפוך זיכרון השואה מגורל כפוי, החתום בבשרנו ובנשמתנו, ל"יעוד היסטורי שעל האנושות ועל הדורות הבאים לשאת באחריות, לצקת בו תוכן ומהות."

מתוך "מנשר הניצולים" שהוקרא בבקעת הקהילות, יד-ושם, באפריל 2002
ככנס "מורשת השואה - ההשפעות האתיות והמוסריות לאנושות"

"תיאטרון עדות - לספר כדי לחיות" (ע"ר)

עמותה שהוקמה לקידום פיתוח והפצת פרויקטים חינוכיים המפגישים ניצולי שואה עם דור שני ושלישי בתהליך טיפול בהבעה ויצירה ודרמה תרפיה

יוצרי ומנהלי התוכנית: עירית ועזרא דגן - מטפלים בדרמה, עורכים, כותבים, במאים ומפיקים

נשיא כבוד: יעקב מובשוביץ | יושב ראש: ישראל מובשוביץ | מנכ"ל: נלי יצחקי | מנהלת קשרי חוץ: טליה אור

וועד מייסד:

חנה מרון, חווה קליינברג, אלנה קיאל, מירטה כהן, פנינה רוזנצוויג, מרדכי אלדר, טומי ברייער, אירמה בידרמן

ייעוץ והדרכה פסיכולוגית: דר' ציביה זליגמן - פסיכולוגית קלינית

וועדה מייצגת: דר' עילית לוי | דר' יוני אלקינד | יונה לוקר | דר' זאב הולנדר | דר' אריה לוקר | תת-אלוף אורי מנס

"אות המופת החברתי" כנס ישראל שדרות לחברה 2010, הפרוייקט ה-35